

Skupština Crne Gore
Parlamentarna budžetska kancelarija

PRIKAZ
IZVJEŠTAJA O RADU
CENTRALNE BANKE CRNE GORE
za 2024. godinu
sa pregledom trendova za period
2014-2024. godine

SADRŽAJ

MAKROEKONOMSKI AMBIJENT.....	3
Bruto domaći proizvod (BDP)	3
Inflacija.....	4
Nezaposlenost.....	5
Zarade.....	5
Platni bilans.....	6
Strane direktne investicije (SDI).....	6
Budžet Crne Gore.....	7
Primici budžeta.....	7
Izdaci budžeta.....	7
Deficit/suficit.....	8
Javni dug.....	8
KRETANJA U BANKARSKOM SISTEMU.....	9
Kapital banaka.....	9
Likvidnost banaka.....	10
Kredit.....	10
Depoziti.....	10
Kamatne stope.....	11
Aktivne kamatne stope.....	11
Pasivne kamatne stope.....	11
Kamatne stope mikrokreditnih finansijski institucija.....	11
OSTVARIVANJE POLITIKE CBCG.....	12
Politika obavezne rezerve.....	12
Kontrola poslovanja kreditnih institucija.....	12
Regulisanje i kontrola IRF-a (aktuelne Razvojne banke Crne Gore) i pružalaca drugih finansijskih usluga.....	12
Učešće nekvalitenih kredita u ukupnim kreditima.....	13
FINANSIJSKO POSLOVANJE CBCG U 2024. GODINI.....	13
Prihodi CBCG.....	13
Rashodi CBCG.....	14
Kapital CBCG.....	14
Neto dobit CBCG.....	15
Mišljenje nezavisnog revizora	15

Broj:12/2025

Klas. br: 00-51-6/25-12

Datum: septembar 2025. godine

Pripremila: Parlamentarna budžetska kancelarija

* Parlamentarna budžetska kancelarija Skupštine Crne Gore, prilikom izrade istraživačkih radova, koristi se javno dostupnim podacima i podacima iz baza ograničenog pristupa, strogo vodeći računa o kredibilnosti izvora. Kancelarija ulaže sve razumne napore da informacije sadržane u istraživačkom radu budu tačne i potpune, ali ne snosi odgovornost za eventua nu netačnost i nepotpunost istih. Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore.

** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

*Sastavni dio Prikaza Izvještaja o radu Centralne banke Crne Gore za 2024. godinu¹ čine podaci koji se odnose na period 2014-2024. godine, a koje su istraživači Parlamentarne budžetske kancelarije prikupili iz naznačenih izvora.

MAKROEKONOMSKI AMBIJENT

Bruto domaći proizvod (BDP)

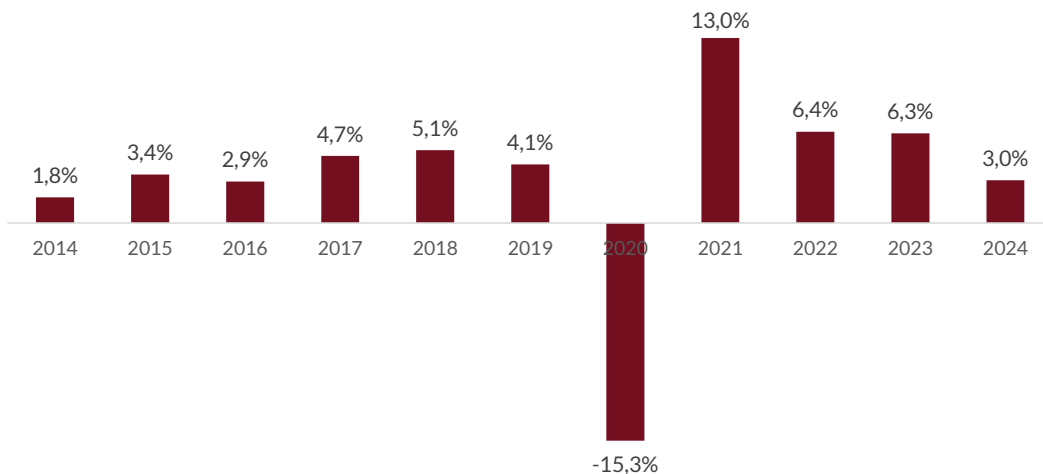
Tokom 2024. godine došlo je do usporavanja rasta crnogorske privrede. Nakon značajnog oporavka ekonomije od krize izazvane pandemijom COVID-19, sa prosječnim rastom od 8,6% u periodu 2021–2023. godine zabilježen je realni rast BDP-a od 3,0%². Rast je ostvaren u svim kvartalima i to: u prvom 4,4%, u drugom 2,7%, u trećem 2,6% i u četvrtom 2,9%, u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Posmatrajući komponente potrošne strane BDP-a, najveći doprinos rastu dala je domaća potrošnja, podstaknuta rastom broja zaposlenih i zarada, minimalnih penzija i kredita, a zabilježen je i oporavak investicija u osnovna sredstva. Pad izvoza električne energije i obojenih metala, kao i slabiji rezultati u turizmu nakon rekorda ostvarenog u prethodnoj godini, doprinijeli su padu komponente izvoza roba i usluga, dok je uvoz roba i usluga porastao.

Prema podacima MONSTAT-a, bruto domaći proizvod Crne Gore u 2024. godini iznosio je 7.459,21 mil.eura.³

Preliminarne projekcije Centralne banke ukazuju da bi stopa BDP-a u 2025. godini trebalo da iznosi 3,2%, podstaknuta potrošnjom i investicijama.

U 2025. godini, prema prognozama referentnih međunarodnih institucija, objavljenim u aprilu i maju, očekuje se rast BDP-a u Crnoj Gori u rasponu od 2,6% do 3,4%.

U nastavku je trend realnog rasta BDP-a⁴ u periodu 2014-2024. godine.

Grafik 1 - trend realnog rasta BDP-a u periodu 2014 - 2024. godine (u %)

U nastavku su prognozirane stope rasta BDP-a Crne Gore⁵ u 2025. godini.

Institucija	EBRD	MMF	BIMES	Evropska komisija	Svjetska banka
2025	2,6	3,2	3,4	3,0	3,0

Tabela 1 - prognozirane stope rasta BDP-a u 2025. godini

1 Izveštaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2024. godinu, u skladu sa članom 39 stav 1 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list Crne Gore“ br. 40/10, 6/13, 70/17, 125/23), dostavlja se Skupštini Crne Gore na razmatranje. Navedeni akt dostavljen je 30. juna 2025. godine (br. 00-72/25-69, EPA 584 XXVIII).

2 Preliminarni podaci na osnovu kvartalnih procjena BDP-a. Konačne podatke o BDP-u MONSTAT objavljuje u septembru tekuće za prethodnu godinu, pa će, shodno tome, podaci za 2024. godinu biti objavljeni u septembru 2025. godine.

3 Preliminarni podaci za 2024. godinu.

4 Izvor: Uprava za statistiku Crne Gore – Monstat.

5 Izvor: Godišnji izvještaji o radu CBCG.

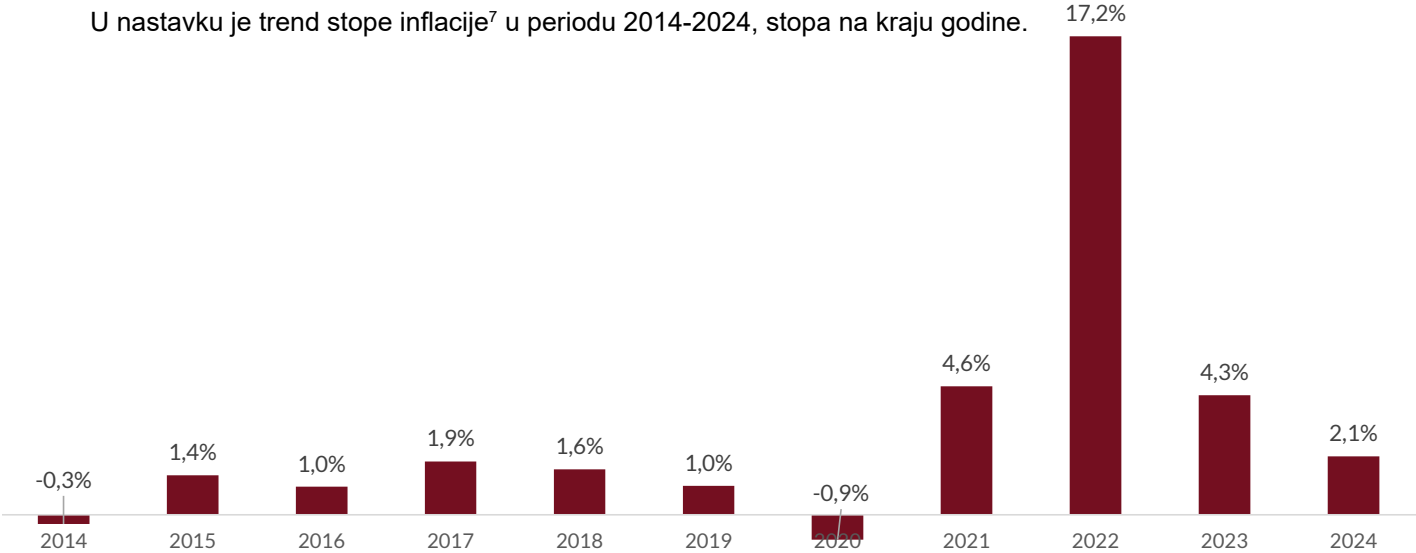
Inflacija

Nakon što je u novembru 2022. godine zabilježena najveća godišnja stopa inflacije od sticanja nezavisnosti (17,5%), došlo je do značajnog usporavanja rasta potrošačkih cijena tokom 2023. i 2024. godine. Prosječna godišnja stopa inflacije, mjerena indeksom potrošačkih cijena, smanjena je sa 8,6% u 2023. na 3,3% u 2024. godini.

Potrošačke cijene u decembru, u odnosu na isti mjesec prethodne godine, bile su više za 2,1%. Najveći doprinos rastu godišnje stope inflacije u decembru 2024. godine dale su cijene iz kategorija stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva 0,55 pp, restorani i hoteli 0,35 pp i komunikacije 0,32 pp. Rast cijena u kategoriji stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva bio je u najvećoj mjeri rezultat povećanja cijena održavanja i popravke stanova, snabdijevanja vodom, cijena čvrstih goriva i cijena električne energije.

U cilju smanjenja inflacije u određenim kategorijama i zaštite ranjivih kategorija kupaca, sa nižim primanjima, krajem marta Vlada Crne Gore je donijela Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o privremenim mjerama za ograničavanje cijena proizvoda od posebnog značaja za život i zdravlje ljudi i listi proizvoda⁶.

U nastavku je trend stope inflacije⁷ u periodu 2014-2024, stopa na kraju godine.

Grafik 2 - trend stope inflacije u periodu 2014 - 2024. godine (u %)

Usporavanje inflacije evidentirano je u većini država regiona i EU. Najveća godišnja stopa potrošačkih cijena u decembru 2024. godine od država regiona zabilježena u Sjevernoj Makedoniji 4,4%, Srbiji 4,3%, zatim u Bosni i Hercegovini 2,2%, dok je u Albaniji iznosila 2,1%.

Ekspertska procjena CBCG prognozira godišnju stopu inflacije za decembar 2025. godine u rasponu od 1,6% do 3,6%.

U nastavku je očekivana stopa inflacije u Crnoj Gori na kraju 2025. godine.

Donji prag inflacije	Centralna projekcija	Gornji prag inflacije
1,6 %	2,6 %	3,6 %

Tabela 2 - očekivana stopa inflacije u Crnoj Gori na kraju 2025. godine

Godišnja stopa inflacije zabilježena u EU, mjerena harmonizovanim indeksom potrošačkih cijena iznosila je 2,7% u decembru 2024. godine. Od zemalja članica EU, najveća godišnja stopa je evidentirana u Rumuniji 5,5% i Mađarskoj 4,8%, a najniža u Irskoj 1,0%. U Eurozoni godišnja inflacija, mjerena ovim indeksom, iznosila je 2,4%, i bila je za 0,5 pp niža od godišnje stope iz decembra 2023. godine, a najveći doprinos od 1,78 pp i 0,51 pp dao je godišnji rast cijena usluga 4,0%, odnosno hrane, alkoholnih pića i duvana 2,6%. Evropska centralna banka je u martovskom izvještaju prognozirala stopu inflacije u 2025. godini u Eurozoni od 2,3%.

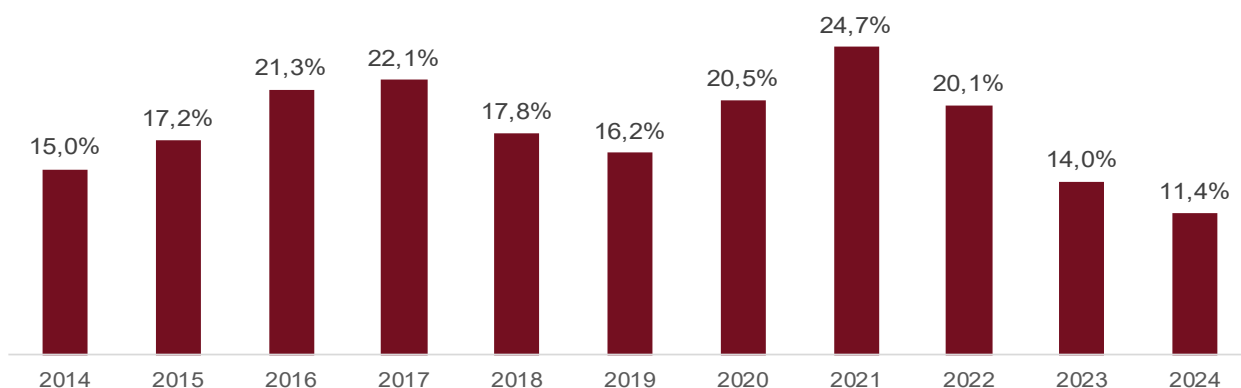
6 „Službeni list Crne Gore“, broj 26/24 od 25. marta 2024. godine
7 Izvor: Uprava za statistiku Crne Gore – Monstat

Nezaposlenost

Prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica, prema podacima Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, smanjen je na godišnjem nivou za 15,14% i iznosio je 34.760.

Stopa registrovane nezaposlenosti na kraju decembra 2024. godine smanjena je za 2,59 pp u odnosu na isti mjesec prethodne godine i iznosila je 11,36%. Istovremeno, anketna stopa nezaposlenosti prosječno smanjena je za 1,7 pp i iznosila 11,4%.

U nastavku je trend stope nezaposlenosti⁸ u Crnoj Gori u periodu 2014-2024. godine.

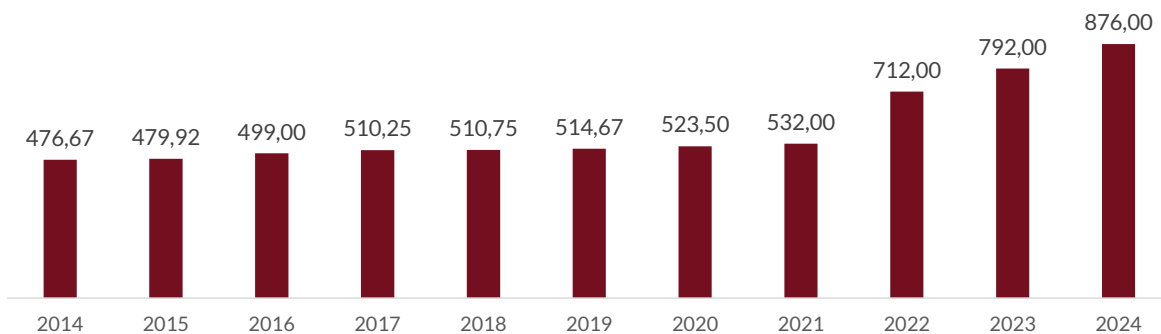

Grafik 3 - trend stope nezaposlenosti u Crnoj Gori u periodu 2014 - 2024. godine (u %)

Zarade

Prema podacima MONSTAT-a, nastavljen je i trend rasta zarada, koji je od oktobra 2024. godine podstaknut sprovođenjem mjera iz Fiskalne strategije Crne Gore za period 2024-2027. Prosječna bruto zarada u Crnoj Gori iznosila je 1.083 eura, dok je prosječna zarada bez poreza i doprinosa iznosila 876 eura, i bilježe godišnji rast od 9,73%, odnosno 10,61%. Najveće prosječne zarade bez poreza i doprinosa u 2024. godini zabilježene su u sektoru finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.417 eura) i snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija (1.262 eura), dok najmanju zaradu bilježe zaposleni u sektoru administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti i u sektoru prerađivačke industrije (od po 709 eura).

U nastavku je trend prosječne neto zarade⁹ u eurima u periodu 2014-2024. godine.

Grafik 4 - trend prosječne neto zarade u Crnoj Gori u periodu 2014 - 2024. godine (u €)

⁸ Izvor: Zavod za zapošljavanje Crne Gore

⁹ Izvor: Uprava za statistiku Crne Gore - Monstat

Platni bilans

Prema preliminarnim podacima, u 2024. godini deficit tekućeg računa iznosio je 1.292,52 miliona eura i veći je za 63,34% u poređenju sa 2023. godinom. Rast deficita tekućeg računa posljedica je rasta deficita na računu roba, pada suficita na računu usluga, kao i zabilježenog deficita na računu primarnog dohotka.

Na računu roba zabilježen je deficit u iznosu od 3.286,01 milion eura ili 10,06% više u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan izvoz roba iznosio je 665,77 miliona eura, što predstavlja smanjenje od 7,07%, dok je istovremeno uvoz roba iznosio 3.951,78 miliona eura i bio je za 6,74% veći.

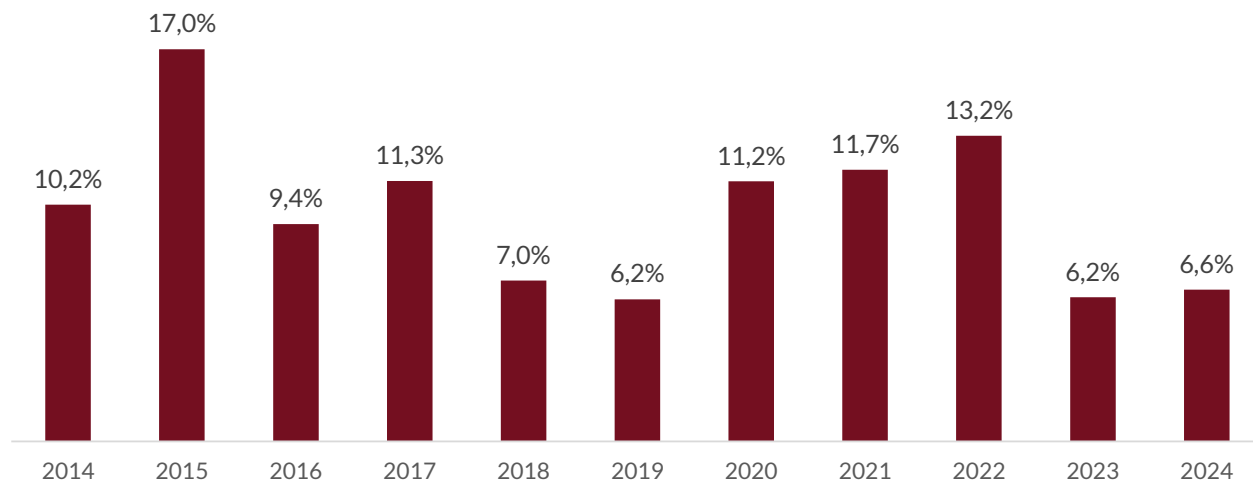
Na računu usluga evidentiran je suficit od 1.583,02 miliona eura, što je 6,26% manji u odnosu na prethodnu godinu. Na računu primarnih dohodaka deficit je iznosio 21,30 miliona eura, dok je tokom uporednog perioda na ovom računu zabilježen suficit, a najvećim dijelom je posljedica rasta rashoda po osnovu isplaćenih dividendi. Na računu sekundarnih dohodaka ostvaren je suficit u iznosu od 431,77 miliona eura, što je za 1,50% manje u odnosu na 2023. godinu.

Strane direktne investicije (SDI)

Na finansijskom računu zabilježena su divergentna kretanja, među kojima se pozitivna odnose na strane direktne investicije (SDI). Na finansijskom računu je zabilježen godišnji rast neto priliva stranih direktnih investicija od 13,29%, na nivo od 491,23 miliona eura, što čini 6,59% procijenjenog BDP-a za 2024. godinu. Ovakvo kretanje ishod je prvenstveno rasta priliva SDI (3,34%), koji je rezultat većih ulaganja po osnovu interkompanijskog duga (10,27%) i investicija u kompanije i banke (19,60%).

Ulaganja u nekretnine zabilježila su pad 1,72%, ali uprkos tome su činila najveći dio (51,10%) ukupnog priliva SDI na kraju 2024. godine. Rastu neto priliva SDI doprinio je i pad odliva od 6,73% na godišnjem nivou, do iznosa od 399,89 miliona eura.

Kretanje neto priliva SDI¹⁰ u odnosu na BDP u periodu 2014-2024. godine.

Grafik 5 - trend neto priliva SDI u Crnoj Gori u periodu 2014 - 2024. godine (u % BDP-a)

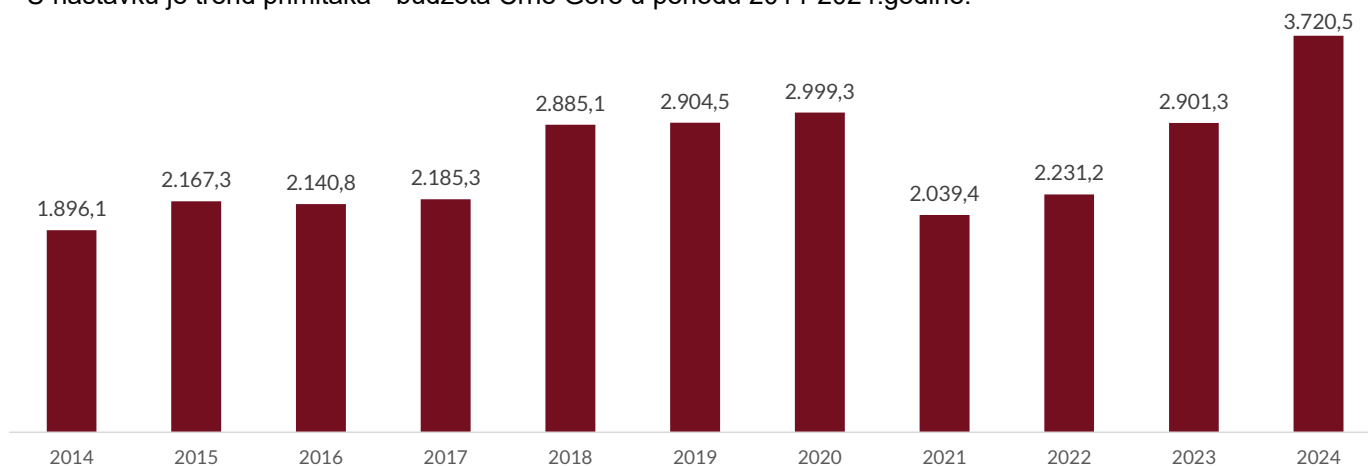
10 Izvor: neto priliv SDI - CBCG, BDP - Uprava za statistiku Monstat

Budžet Crne Gore

Primici budžeta

Rast prihoda ostvaren je prvenstveno po osnovu povećanja prihoda od poreza i akciza. Prema podacima Ministarstva finansija¹¹, ukupni primici budžeta¹², sa državnim fondovima, u 2024. godini iznosili su 3,72 milijarde eura ili 49,88% procijenjenog BDP-a, od čega se na izvorne prihode odnosilo 74,06% (2,76 milijardi eura). Izvorni prihodi bili su viši za 7,37% u odnosu na prethodnu godinu, što je, prevashodno, rezultat povećanja prihoda po osnovu poreza na dodatu vrijednost. Takođe, značajno povećanje je ostvareno kod poreza na dobit pravnih lica i akciza.

U nastavku je trend primitaka¹³ budžeta Crne Gore u periodu 2014-2024. godine.

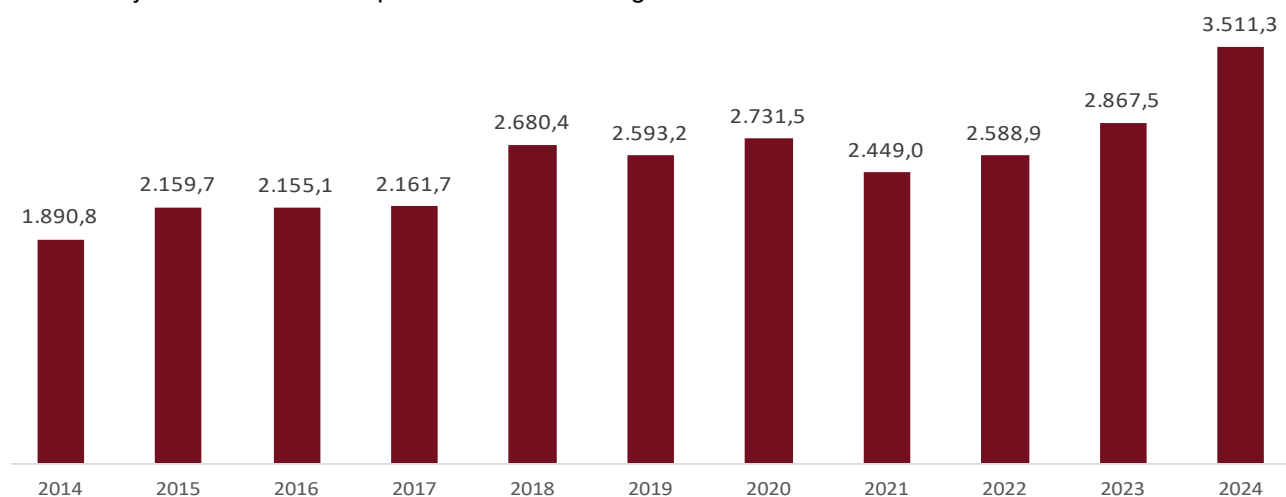

Grafik 6 - trend prihoda budžeta Crne Gore u periodu 2014 - 2024. godine (u mil. €)

Izdaci budžeta

Povećanje rashoda budžeta najvećim dijelom je rezultat uvećanih izdvajanja za prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja. Ukupni izdaci budžeta¹⁴ iznosili su 3,51 milijardi eura ili 47,60% procijenjenog BDP-a. Konsolidovani rashodi budžeta iznosili su 3,00 milijardi eura, što čini 40,26% BDP-a i zabilježili su neznatan pad u odnosu na planirane, dok su u odnosu na prethodnu godinu bili viši za 17,53%. Najveći rast rashoda (176,60 miliona eura ili 31,89%) u odnosu na prethodnu godinu zabilježen je kod prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, usljed povećanja minimalne penzije, te redovnog usklađivanja penzija i povećanja broja penzionera.

U nastavku je trend izdataka¹⁵ u periodu 2014 - 2024. godine.

Grafik 7 - trend izdataka budžeta Crne Gore u periodu 2014 - 2024. godine (u mil. €)

11 Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2024. godinu.

12 Shodno Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti (usvojen krajem februara 2023. godine), primici uključuju izvorne prihode (direktne i indirektne poreze i neporeske prihode), pozajmice i kredite iz domaćih i inostranih izvora, primitke od prodaje imovine i primitke od otplate kredita. Iz izvornih prihoda su isključeni primici od otplate kredita i sada su dio transakcija finansiranja.

13 Podaci za period 2014 - 2018. godine preuzeti su iz zakona o završnim računima budžeta Crne Gore 2014 - 2018. godine. Podaci za 2019 - 2024. preuzeti iz predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019 - 2024. godinu.

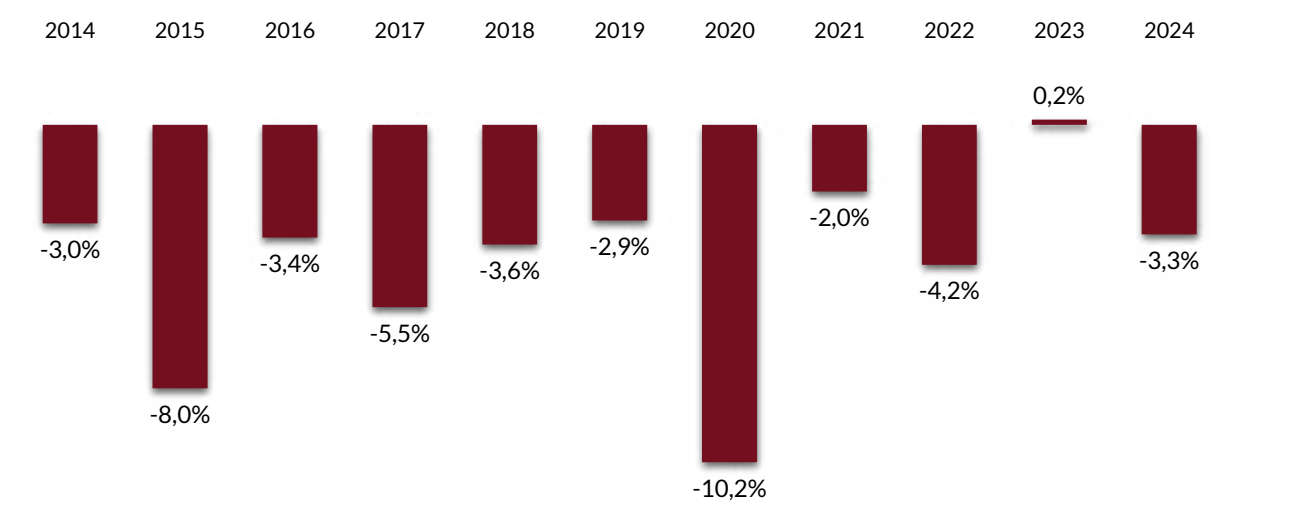
14 Shodno Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti (usvojen krajem februara 2023. godine), ukupne izdatke budžeta čine: konsolidovani izdaci, otplate hartija od vrijednosti i kredita rezidentima i nerezidentima, izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti i izdaci po osnovu datih pozajmica i kredita.

15 Isto 13.

Deficit /Suficit

Prema podacima Ministarstva finansija¹⁶, deficit budžeta Crne Gore procijenjen je na 247,55 miliona eura ili 3,31% BDP-a, dok je u prethodnoj godini evidentiran gotovinski suficit od 11,18 miliona eura ili 0,16% BDP-a, Za 2025. godinu takođe je projektovan budžetski deficit, u iznosu od 278,1 miliona eura ili 3,5% BDP-a.

U nastavku je trend deficita/suficita¹⁷Crne Gore u odnosu na BDP.

Grafik 8 - trend budžetskog deficita Crne Gore u periodu 2014 - 2024. godine (u % BDP-a)

U nastavku je trend budžetskog deficita/suficita u apsolutnom iznosu.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
deficit / suficit	-103,02	-291,25	-134,96	-236,86	-168,91	-143,27	-426,16	-99,52	-250,36	11,18	-247,55

Tabela 3 - trend budžetskog deficita/suficita u apsolutnom iznosu (u mil. €)

Javni dug

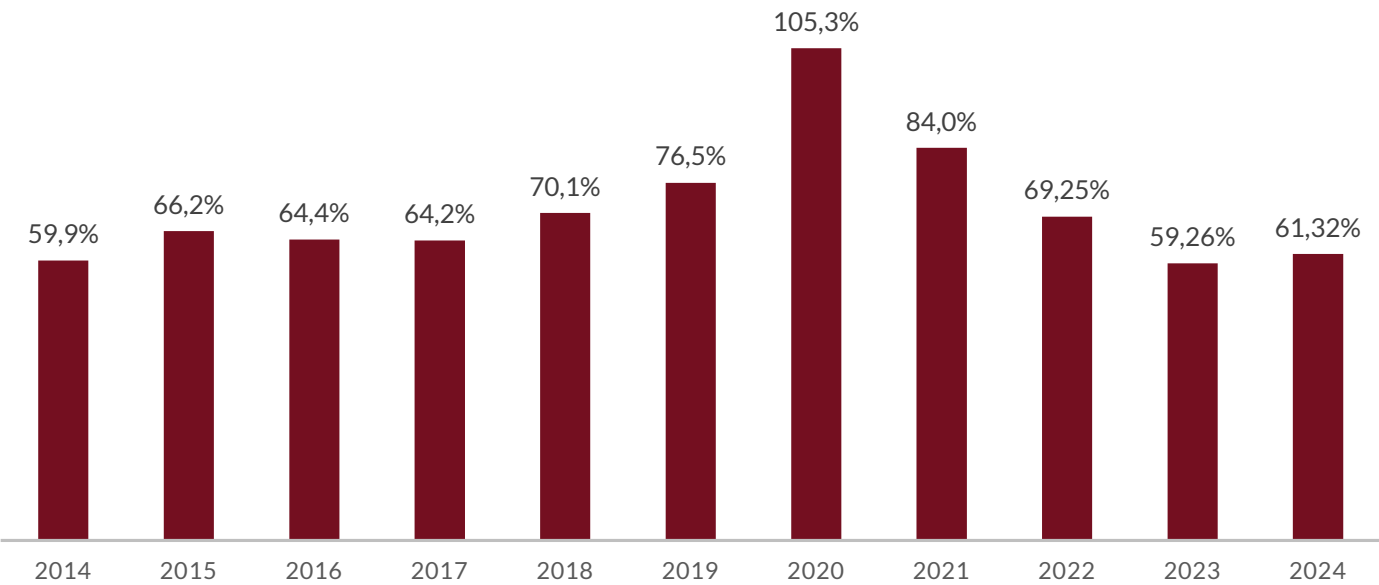
Na kraju decembra 2024. godine, bruto javni dug Crne Gore iznosio je 4,57 milijardi eura ili 61,32% procijenjenog BDP-a, što predstavlja godišnje povećanje u nominalnom iznosu od 10,83%, usljed rasta spoljnog duga, po osnovu emisije euroobveznica. Neto javni dug Crne Gore, na kraju decembra 2024. godine, iznosio je 4,19 milijardi eura ili 56,15% procijenjenog BDP-a za 2024. godinu, što predstavlja godišnje smanjenje od 0,92 pp.

U odnosu na kraj prethodne godine, neto javni dug zabilježio je povećanje od 5,39%. U strukturi spoljnog državnog duga najveći udio, od 58,27%, pripada dugu po osnovu emisije euroobveznica (2,44 milijardi eura), dok je najveći pojedinačni povjerilac kineska Exim banka sa učešćem od 15,14%.

Ostvarenje budžeta i rast javnog duga ukazuju na potrebu vođenja odgovorne budžetske politike usmjerene na održivost javnih finansija, smanjenje sive ekonomije i podsticanje investicija koje bi mogle generisati dugoročan ekonomski rast.

16 Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2024. godinu.
17 Podaci za period 2014 - 2018. godine preuzeti su iz zakona o završnim računima budžeta Crne Gore 2014 - 2018. godine. Podaci za 2019 -2024. preuzeti iz predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019 – 2024. godinu. Podaci o BDP-u preuzeti sa internet stranice Uprave za statistiku Crne Gore – Monstat.

U nastavku je trend javnog duga Crne Gore¹⁸ u odnosu na BDP u periodu 2014-2024. godine.

Grafik 9 - trend javnog duga Crne Gore u periodu 2014 - 2024. godine (u %)

KRETANJA U BANKARSKOM SISTEMU

Na kraju 2024. godine u Crnoj Gori je poslovalo 11 banaka, a poslovanje cjelokupnog bankarskog sektora karakterisali su stabilnost, dobra kapitalizovanost, visoka likvidnost i profitabilnost.

U jednogodišnjem uporednom periodu sve ključne bilansne pozicije u crnogorskom bankarskom sektoru ostvarile su rast. Ukupna aktiva banaka povećana je za 7,67%, ukupni krediti (bruto krediti i potraživanja od banaka i klijenata) za 13,30%, ukupni depoziti banaka (sa sredstvima na escrow računima) za 6,68%, dok ukupni kapital bilježi rast od 8,61%.

Kapital banaka

Ukupan kapital banaka bilježi godišnji rast, a koeficijent adekvatnosti kapitala bio je na nivou značajno višem od zakonskog minimuma. Ukupan kapital banaka povećan je za 70,6 miliona eura (8,61%) i na kraju 2024. godine iznosio je 890,9 miliona eura. Koeficijent adekvatnosti kapitala na agregatnom nivou iznosio je 19,38% (20,29% na kraju prethodne godine), što je značajno iznad zakonom propisanog minimuma od 8%. Regulatorni kapital banaka iznosio je 703 miliona eura.

U nastavku je prikazan broj banaka i kapitala banaka u periodu 2014-2024. godine.¹⁹

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
br. banaka	12	14	15	15	15	13	12	11	11	11	11
kapital banaka	444	462,5	487,2	514,2	513	600	589,5	614,3	675,5	820,3	890,9

Tabela 4 - broj banaka i kapital banaka u periodu 2014 - 2024. godine (u mil. €)

18 Podaci o javnom dugu i njegovom % učešću u BDP-u preuzeti su iz zakona o završnom racunu budžeta Crne Gore (2014-2018), podaci iz 2019 - 2024. godine preuzeti iz izveštaja o javnom dugu za 2019 - 2024. godinu.
19 Izvor: Godišnji izveštaji o radu CBCG

Likvidnost banaka

Likvidna aktiva banaka je povećana. Likvidnost banaka je tokom godine bila visoka, a ukupna likvidna aktiva banaka povećana je za 73,9 miliona eura na godišnjem nivou (4,62%) i iznosila je 1.671,4 miliona eura. Učešće likvidne aktive u ukupnoj aktivi na nivou sektora blago je smanjeno (za 0,67 pp), ali je i dalje na visokom nivou od 23,05%, a dnevni i dekadni pokazatelji likvidnosti banaka bili su iznad propisanog minimuma.

Banke su u 2024. godini ostvarile dobit u ukupnom iznosu od 157,6 miliona eura, što predstavlja godišnji rast od 7,97%.

Kredit

Ukupni krediti bili su na istorijskom maksimumu na kraju oktobra 2024, dok su na kraju godine iznosili 4,6 mlrd. eura, ostvarivši godišnji rast od 13,3%, dok se učešće neto kredita u aktivi povećalo tokom godine sa 58,8% na 62,1%.

U ročnoj strukturi kredita prema inicijalnoj ročnosti, dugoročni krediti činili su 79,6% kredita na kraju 2024. godine.

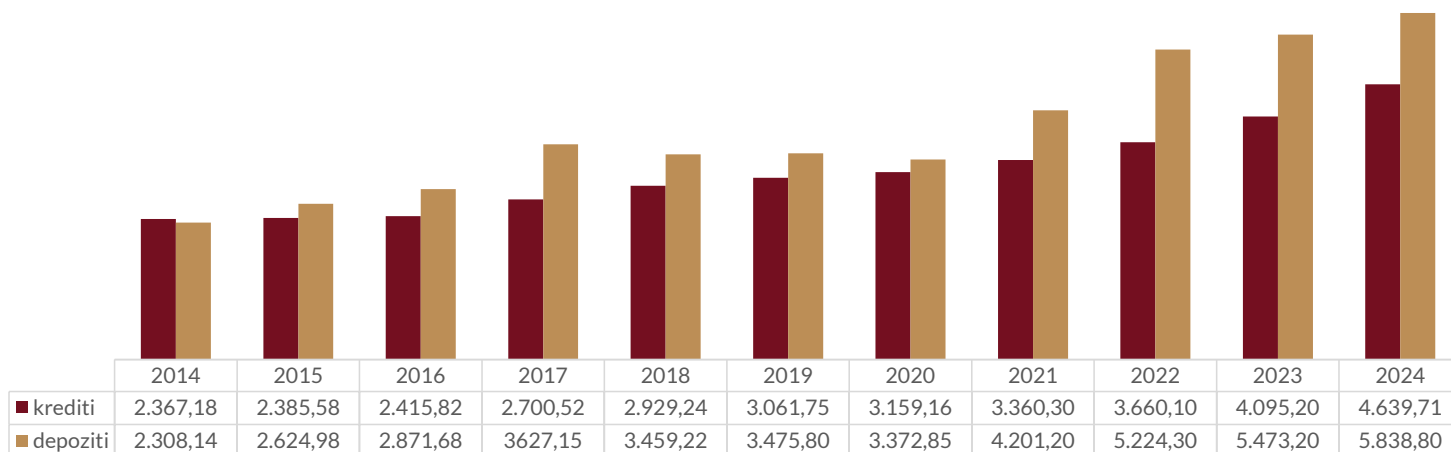
Depoziti

Ukupni depoziti bilježe godišnji rast, čemu je najviše doprinijelo povećanje depozita stanovništva. Ukupni depoziti (sa sredstvima na escrow računima²⁰) u bankama bilježe godišnji rast od 6,68% i na kraju 2024. godine su iznosili 5.838,8 miliona eura. Depoziti fizičkih lica povećani su za 251,1 milion eura i iznosili su 2.981 milion eura, dok depoziti pravnih lica bilježe povećanje za 114,5 miliona eura i iznosili su 2.857,8 miliona eura.

Najznačajniji deponenti banaka su sektori stanovništva (51,05%) i privrede (29,63%).

Na kraju 2024. godine, ukupni depoziti u bankama bili su za 1.199,1 miliona eura viši od ukupno odobrenih kredita banaka. Ipak, posmatrano u smislu izvora sredstava potencijalnog kreditnog rasta, ročna struktura depozita ostaje i dalje nepovoljna, s obzirom na dominaciju depozita po viđenju u ukupnim depozitima.

U nastavku je trend kredita i depozita u Crnoj Gori.²¹

Grafik 10 - trend kredita i depozita u Crnoj Gori u periodu 2014 - 2024. godine (u mil. €)

²⁰ Escrow račun je garancija da će posao biti izvršen u skladu sa osnovnim Ugovorom između investitora (kupaca) i prodavaca.

²¹ Izvor: CBCG

Kamatne stope

Aktivne kamatne stope

Prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa²² (PPNKS) na ukupne aktivne kredite banaka smanjena je za 0,12 pp na godišnjem nivou i na kraju 2024. godine je iznosila 5,99%, dok je prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa (PPEKS)²³ smanjena za 0,09 pp i iznosila je 6,50%.

Prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa na kratkoročne kredite privatnim preduzećima od 5,14% i građanima od 6,47% na kraju 2024. godine bilježe godišnji pad od 0,20 pp, odnosno 0,62 pp.

Godišnji pad zabilježila je i PPEKS na dugoročne kredite građanima, za 0,10 pp i iznosila je 7,43%, dok je pad PPEKS na dugoročne kredite banaka za kupovinu i adaptaciju stanova iznosio 0,11 pp.

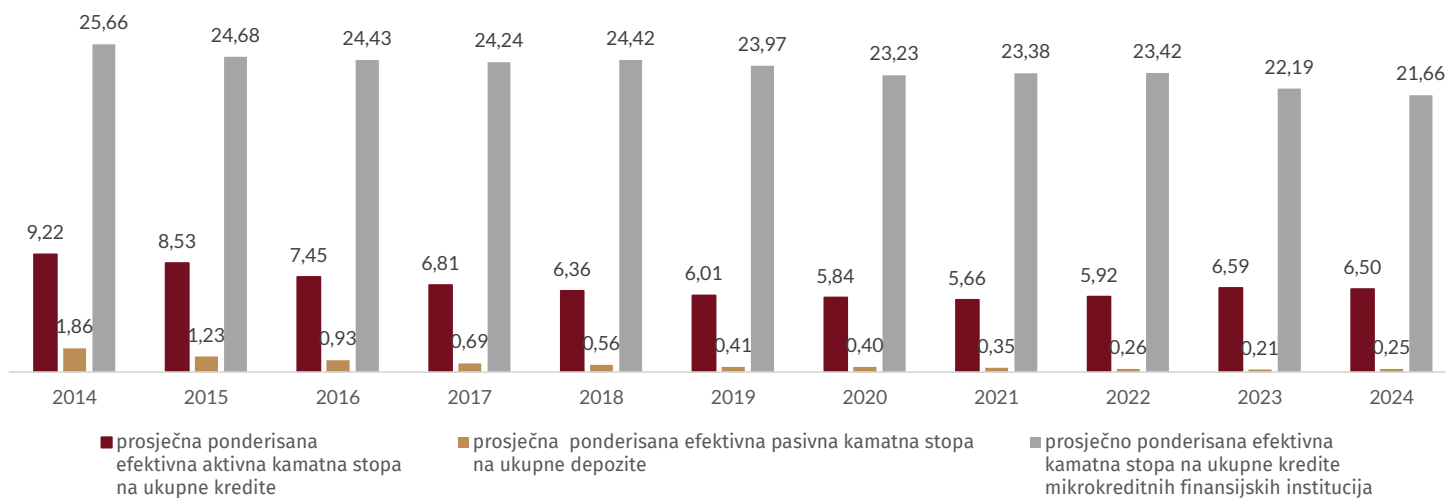
Pasivne kamatne stope

Prema podacima na dan 31. 12. 2024. godine, prosječna efektivna ponderisana pasivna²⁴ kamatna stopa na ukupne depozite iznosila je 0,25%, na depozite fizičkih lica 0,30%, dok je na depozite pravnih lica iznosila 0,19%. Posmatrano u odnosu na uporedni period prethodne godine, kamatna stopa na ukupne depozite povećana je za 0,04 pp, pri čemu je kamatna stopa za fizička lica zabilježila rast od 0,04 pp, dok je kamatna stopa za pravna lica zabilježila rast od 0,02 pp.

Kamatne stope mikrokreditnih finansijskih institucija

Tokom 2024. godine PPEKS na ukupne kredite mikrokreditnih finansijskih institucija (MFI) imala je blagi trend smanjenja. Na kraju 2024. godine PPEKS je zabilježila godišnji pad od 0,53 pp i iznosila je 21,66%. Istovremeno, PPEKS na novoodobrene kredite MFI u toku decembra 2024. godine bila je za 0,66 pp veća od iste stope na novoodobrene kredite iz uporednog perioda prethodne godine i iznosila je 21,73%.

U nastavku je trend kamatnih stopa²⁵ u periodu 2014 - 2024. godine.

Grafik 11 - trend kamatnih stopa u Crnoj Gori u periodu 2014 - 2024. godine (u %)

22 Nominalna kamatna stopa je neto kamatna stopa po kojoj se kredit odobrava i predstavlja cijenu novca po kojoj banka plasira kredit.

23 Efektivna kamatna stopa je nominalna kamatna stopa uvećana za sve troškove koje klijent ima prilikom odobravanja kredita. "Aktivna efektivna kamatna stopa iskazuje troškove klijenta koje plaća kreditoru pri odobravanju i tokom otplate kredita. Efektivnom kamatnom stopom iskazuju se ukupni troškovi kredita, odnosno depozita, izraženi kao godišnji procenat ukupnog iznosa kredita, odnosno depozita." Odluka o obračunu i iskazivanju efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službeni list Crne Gore", br. 138/21, 027/24, 035/24).

24 "Pasivna efektivna kamatna stopa iskazuje troškove depozitara koji se realizuju putem isplata klijentu po osnovu primljenog depozita" Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite

25 CBCG

OSTVARIVANJE POLITIKE CBCG

Politika obavezne rezerve

Na dan 31. 12. 2024. godine, izdvojena obavezna rezerva iznosila je 308,50 miliona eura, što predstavlja rast od 17,87 miliona eura ili 6,15% na godišnjem nivou.

Učešće izdvojene obavezne rezerve u ukupnim depozitima banaka iznosilo je 5,28%, što predstavlja smanjenje na godišnjem nivou od 0,03 pp.

Kontrola poslovanja kreditnih institucija

Centralna banka, u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama, izdaje dozvole, odnosno odobrenja za rad kreditnih institucija, uređuje i vrši kontrolu njihovog poslovanja, i izriče mjere za utvrđene nepravilnosti njihovom radu.

Na kraju 2024. godine u Crnoj Gori je poslovalo 11 banaka, a poslovanje cjelokupnog bankarskog sektora karakterisali su stabilnost, dobra kapitalizovanost, visoka likvidnost i profitabilnost.

U jednogodišnjem uporednom periodu sve ključne bilansne pozicije u crnogorskom bankarskom sektoru ostvarile su rast.

Po osnovu zahtjeva za izdavanje odobrenja, odnosno saglasnosti, tokom 2024. godine doneseno je ukupno 82 akta.

Tokom 2024. godine izvršena je sveobuhvatna supervizorska procjena poslovanja svih kreditnih institucija (tzv. SREP procjena), koja je imala za cilj da se utvrdi ocjena održivosti njihovog ukupnog poslovanja, nivo zahtjeva za kapitalom shodno njihovom poslovnom modelu, internom upravljanju i kontrolama, ocjeni rizika koji utiču na kapital, ocjeni adekvatnosti internog kapitala, ocjeni upravljanja rizikom likvidnosti i izvora finansiranja.

Centralna banka je tokom 2024. godine planirala i izvršila 12 ciljnih neposrednih kontrola kreditnih institucija, pet vanrednih kontrola i jednu tematsku kontrolu.

Kada su u pitanju kontrole operativnih rizika, izvršeno je ukupno pet neposrednih kontrola, pri čemu su četiri bile redovne, u skladu sa godišnjim planom, dok je jedna bila vanredna.

Tokom 2024. godine izvršeno je 11 sveobuhvatnih posrednih kontrola IS, kojima su bile obuhvaćene sve banke u Crnoj Gori.

U okviru kontrole tržišnih rizika konstatovano je da bankarskom sistemu Crne Gore tržišni rizici nijesu izraženi.

Tokom 2024. godine utvrđene su nepravilnosti u poslovanju kod tri kreditne institucije, a svim kreditnim institucijama u Crnoj Gori su naložene mjere u vezi sa adekvatnošću internog kapitala. Takođe, Centralna banka je, u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama, izdala 18 prekršajnih naloga prema šest kreditnih institucija i 18 prekršajnih naloga prema odgovornim licima u tim kreditnim institucijama.

Tokom 2024. godine nastavljena je saradnja sa supervizorskim tijelima matičnih kreditnih institucija, koja je prvenstveno bila usmjerena na razmjenu informacija o poslovanju kontrolisanih subjekata na pojedinačnom i na konsolidovanom nivou, odnosno na nivou grupe.

Regulisanje i kontrola IRF-a (aktuelne Razvojne banke Crne Gore) i pružalaca drugih finansijskih usluga

Tokom 2023. godine započeta je i nastavljena tokom 2024. godine sveobuhvatna procjena efektivnosti regulatornog okvira za poslovanje pružaoaca finansijskih usluga, uključujući lizing društva, faktoring društva i mikrokreditne finansijske institucije (MFI). Inicijalnom procjenom identifikovana je potreba za određenim izmjenama Zakona o finansijskom lizingu, faktoringu, otkupu potraživanja, mikrokreditiranju i kreditno-garantnim poslovima, kao i pripadajućih podzakonskih propisa.

Kada su u pitanju mjere prema pružiocima drugih finansijskih usluga, mali broj mjera naloženih u 2024. godini pružiocima drugih finansijskih usluga, odnosno izdatih prekršajnih naloga, ukazuje na visok nivo usklađenosti poslovanja ovih finansijskih institucija sa regulativom njihovog poslovanja, ali i na uspješno vršenje posredne kontrole od strane Centralne banke.

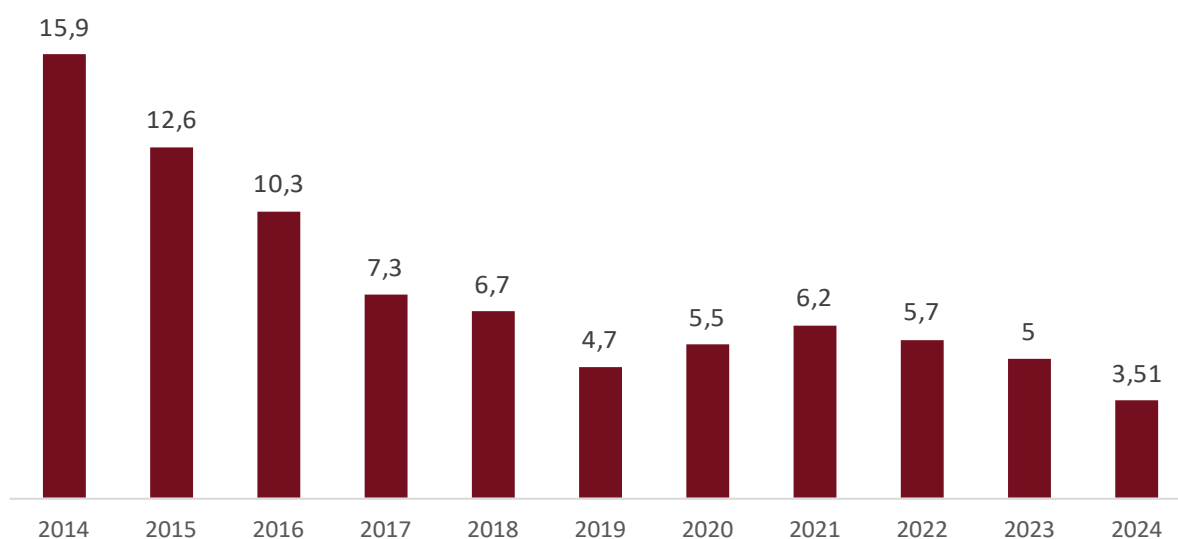
Učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima

Situacija po pitanju loših kredita znatno je poboljšana u 2024. godini, jer je učešće loših kredita opalo sa 5% na 3,5%. Na kraju 2024. godine, sve banke imale su niže učešće nekvalitetnih kredita nego na kraju 2023. Takođe, nekvalitetni krediti su opali gledano i u nominalnom iznosu.

Na dan 31. 12. 2024. godine učešće nekvalitetnih kredita i potraživanja u ukupnim kreditima i potraživanjima iznosilo je 3,51%, što predstavlja godišnji pad učešća za 1,51 pp, dok je najviši nivo NPL, od početka njegovog praćenja, zabilježen 2010. godine. Bruto krediti i potraživanja koji kasne sa otplatom preko 30 dana, odnosno preko 90 dana bilježe značajno godišnje smanjenje. Dodatni indikator, koji ukazuje na poboljšanje kvaliteta aktive predstavlja i godišnje smanjenje ukupnih restrukturiranih kredita, za 23 miliona eura. Oni su na kraju godine iznosili 130,3 miliona eura, a smanjeno je i njihovo učešće u bruto kreditima, za 1,05 pp na 3,31%.

Suma nekvalitetnih kredita iznosila je 163,1 mil. eura i bila je manja 20,7%. Odnos sume nekvalitetnih kredita i BDP-a iznosio je 2,2% i smanjen je u odnosu na kraj prethodne godine (3%). Krediti koji kasne s otplatom preko 30 dana smanjili su se za godinu dana za 18,1% i činili su 2% ukupnih kredita.

U nastavku je kretanje učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima²⁶ u periodu 2014 - 2024. godinu.

Grafik 12 - kretanje učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima u periodu 2014 - 2024. godine (u %)

FINANSIJSKO POSLOVANJE CBCG U 2024. GODINI

Prihodi CBCG

Centralna banka je u 2024. godini poslovala uspješno, ostvarivši pozitivan finansijski rezultat. Kao rezultat efikasnog upravljanja imovinom Centralne banke neto dobit je iznosila 12,24 miliona eura.

Ukupni prihodi za 2024. godinu ostvareni su u iznosu od 53,04 miliona eura i veći su za 21,94% u odnosu na prihode planirane za tu godinu, dok su za 26,19% povećani na godišnjem nivou. Ostvareni rast rezultat je većeg ostvarenja prihoda od kamata na depozite i hartije od vrijednosti, kao i prihoda poslovanja i drugih prihoda

Finansijski prihodi (prihodi od kamata na hartije od vrijednosti i prihodi od kamata na depozite) iznose 34,37 miliona eura i veći su u odnosu na planirane za 23,02%, a za 33,02% u odnosu na prethodnu godinu.

Najznačajnija stavka finansijskih prihoda - prihodi od kamata, iznosili su 34,00 miliona eura i veći su u odnosu na planirane za 21,78%, a za 33,34% u odnosu na ostvarenje u prethodnoj godini. Ostvareni rast dominantno je rezultat ostvarivanja većih prihoda od kamata na depozite, usljed rasta kamatnih stopa u proteklom periodu na međunarodnim finansijskim tržištima i rasta nivoa raspoloživih sredstava za investiranje.

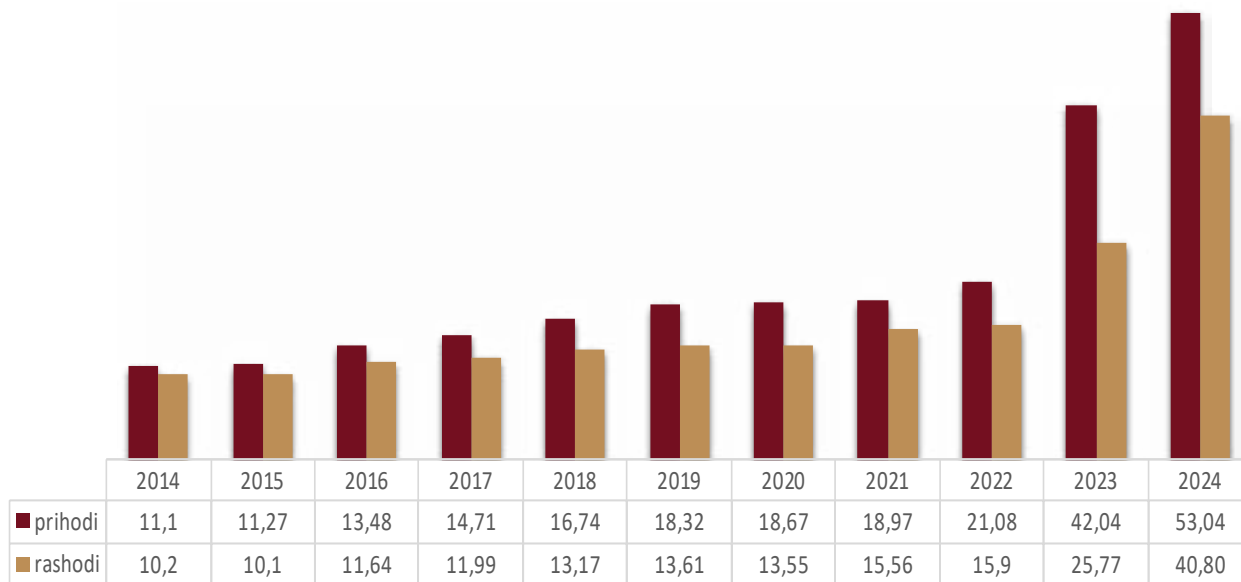
²⁶ Izvor: CBCG

Rashodi CBCG

Ukupni rashodi za 2024. godinu izvršeni su u iznosu od 40,80 miliona eura i za 28,90% su veći od planiranih, a za 58,35% u odnosu na ukupno izvršene rashode u prethodnoj godini.

Povećanje ukupnih rashoda u odnosu na prethodnu godinu dominantno je rezultat evidentiranja rashoda kamata javnom sektoru i drugim finansijskim institucijama na oročene depozite, kao i kamata bankama po osnovu obavezne rezerve.

U nastavku je trend prihoda i rashoda CBCG u periodu 2014 - 2024. godine²⁷

Grafik 13 - trend prihoda i rashoda CBCG u periodu 2014 - 2024. godine (u mil. €)

Kapital CBCG

Ukupni kapital na dan 31. 12. 2024. godine iznosio je 83,74 miliona eura, što predstavlja povećanje od 22,43% u odnosu na kraj prethodne godine. Razlog ovog povećanja je rast opštih i specijalnih rezervi, odnosno smanjenje negativnog trenda kretanja vrijednosti revalorizacionih rezervi za finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat.

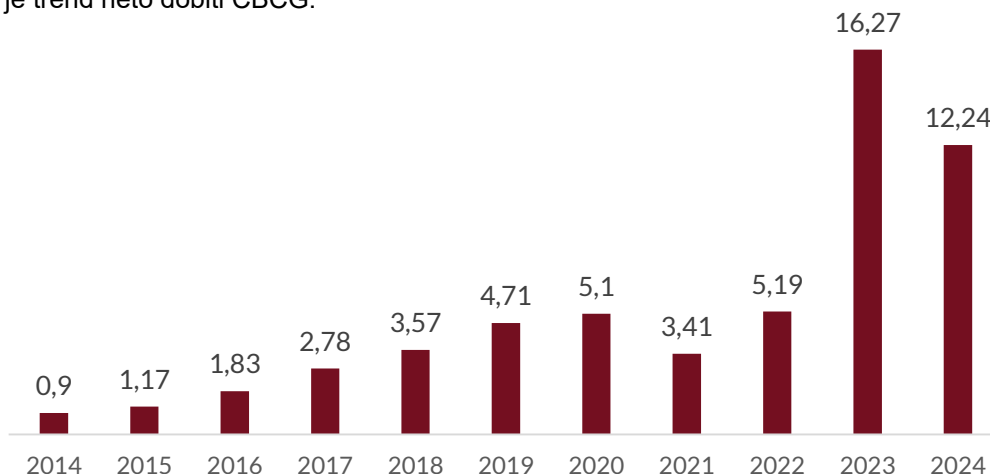
Osnovni kapital na dan 31. 12. 2024. godine iznosio je 52,00 miliona eura i na nivou je stanja na kraju prethodne godine. Opšte rezerve iznosile su 13,59 miliona eura, dok su specijalne rezerve iznosile 2,75 miliona eura. Revalorizacione rezerve za nekretnine, postrojenja i opremu iznosile su 16,53 miliona eura.

27 Izvor: Godišnji finansijski izvještaji CBCG

Neto dobit CBCG

Neto dobitak Centralne banke, utvrđen u skladu sa međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, za 2024. godinu ostvaren je u iznosu od 12,24 miliona eura. Ostvareni neto dobitak veći je od planiranog neto dobitka za 3,35%, dok je od realizovane neto dobiti za prethodnu godinu manji za 24,75%, zbog povećanja troškova po osnovu kamata na deponovana sredstva kod Centralne banke.

U nastavku je trend neto dobiti CBCG.

Grafik 14 - trend neto dobiti CBCG u periodu 2011- 2024. godine (u mil. €)

Mišljenje nezavisnog spoljnog revizora²⁸

Nezavisni spoljni revizor, „HLB Mont Audit“ d.o.o. Podgorica & „Grant Thornton“ d.o.o. Banja Luka, izrazio je pozitivno mišljenje na finansijske izvještaje Centralne banke uz isticanje da „priloženi finansijski iskazi istinito i objektivno prikazuju, u svim materijalnim značajnim aspektima, finansijski položaj Centralne banke na dan 31. decembar 2024. godine, rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja se završava na navedeni datum, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.“

²⁸ Godišnji finansijski izvještaj Centralne banke sa mišljenjem nezavisnog eksternog revizora za 2023. godinu, u skladu sa članom 71 stav 6 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore dostavlja se Skupštini radi upoznavanja.

Spisak tabela i grafika

Grafik 1 - trend realnog rasta BDP-a u periodu 2014 - 2024. godine (u %)	3
Tabela 1 - prognozirane stope rasta BDP-a u 2025. godini (u %)	3
Grafik 2 - trend stope inflacije u periodu 2014 - 2024. godine (u %)	4
Tabela 2 - očekivana stopa inflacije u Crnoj Gori na kraju 2025. godine	4
Grafik 3- trend stope nezaposlenosti u Crnoj Gori u periodu 2014 - 2024. godine (u %)	5
Grafik 4 - trend prosječne neto zarade u Crnoj Gori u periodu 2014-2024. godine (u €)	5
Grafik 5 - trend priliva stranih direktnih investicija u Crnoj Gori u periodu 2014-2024. godine (u %)	6
Grafik 6 - trend prihoda budžeta Crne Gore u periodu 2014 - 2024. godine (u mil. €)	7
Grafik 7 - trend izdataka budžeta Crne Gore u periodu 2014 - 2024. godine (u mil. €)	7
Grafik 8 - trend budžetskog deficita Crne Gore u periodu 2014 - 2024. godine (u %)	8
Tabela 3 - trend budžetskog deficita/suficita u apsolutnom iznosu (u mil. €)	8
Grafik 9 - trend javnog duga Crne Gore periodu 2014 - 2024. godine (u %)	9
Tabela 4 - broj banaka i kapital banaka u periodu 2014 - 2024. godine (u mil. €)	9
Grafik 10 - trend kredita i depozita u Crnoj Gori u periodu 2014 - 2024. godine (u mil. €)	10
Grafik 11 - trend kamatnih stopa u Crnoj Gori u periodu 2014 - 2024. godine (u %)	11
Grafik 12 - kretanje učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima u periodu 2014 - 2024. godine (u %)	13
Grafik 13 - trend prihoda i rashoda CBCG u periodu 2014 - 2024. godine (u mil. €)	14
Grafik 14 - trend neto dobiti CBCG u periodu 2014 - 2024. godine (u mil. €)	15

U Parlamentarnoj budžetskoj kancelariji obavljaju se stručni poslovi koji se odnose na: izradu istraživačkih radova, odnosno analitičkih informativnih materijala i sažetaka relevantnih zvaničnih domaćih publikacija i publikacija međunarodnih institucija na teme od značaja za sprovođenje ekonomske i fiskalne politike, posebno u vezi sa ekonomskim i fiskalnim tendencijama u Crnoj Gori, kao i sa najznačajnijim globalnim tendencijama u oblasti ekonomije i finansija, u cilju podrške radu poslanika; saradnju sa domaćim i stranim institucijama, međunarodnim organizacijama i parlamentarnim budžetskim kancelarijama nacionalnih parlamenata i drugim srodnim službama.